

کارنامه‌ی اخلاق‌پژوهی در غرب

«بخش نخست»

محمد نوری^۱

مقدمه

اخلاق از دانش‌های پرطرفدار در بین همه‌ی ملل از جمله در غرب است؛ زیرا به دلیل بحران‌های روحی و اجتماعی، دانش اخلاق را حلال مشکلات دانسته‌اند. کارشناسان اخلاق در غرب با کاوش در معضلات اخلاقی به راه کارها و نظریه‌های اخلاقی مبادرت ورزیده و کثرت معضلات، انگیزه برای فعالیت‌های بیشتر را فراهم آورده است. از این رو، هم اکنون اخلاق‌پژوهی در غرب پررونق‌تر و چاپ و نشر کتاب و مقاله افزون‌تر از دیگر نقاط جهان است. البته این افزونی به معنای صحت آن کارها نیست و به دلیل کج‌فهمی‌ها و مبانی ناصحیح، تولیدات هم بیشتر ناصواب و گمراه‌کننده است.

مدرنیسم و صنعتی شدن، جوامع اسلامی را با همان مخاطراتی مواجه کرده که غرب سال‌ها دست به گریبان آنها بوده است. از این رو، مسلمانان هم نیازمند کارشناسی‌ها و راهکارهایی هستند که دیگران تجربه کرده‌اند. باگردآوری اطلاعات منابع اخلاقی غربی‌ها و انجام کارشناسی، زمینه‌ی اخذ تجارب مثبت و سودمند فراهم می‌آید و راه‌های رفته از نو تجربه نمی‌شود. هدف این کتابشناسی هم،

زمینه‌سازی برای تبادل و تعاملات علمی و فرهنگی بین ملل مسلمان و پیشرفته است. هر روز چند اثر جدید در زمینه‌های مختلف اخلاق به بازار عرضه می‌شود. کثرت نشریات تخصصی، سایت‌های اینترنتی، مراکز آموزشی و پژوهشی در هر حوزه‌ی اخلاقی در کشورهای غربی نشانگر اهتمام نخبگان و متفکران مغرب‌زمین به مسایل اخلاقی است. هدف همه‌ی این تلاش‌ها، اصلاح فرهنگ و عمل عمومی جامعه و بسترسازی برای تحقق هنجارها و ارزش‌هایی مقبول است. این که توانسته‌اند به اهداف بلند برسند یا نه، سخن دیگری است و الان در پی بررسی آن نیستیم. اما متفکران مسلمان نمی‌توانند به این حجم انبوه از مطالعات و انتشارات اخلاقی بی‌توجه باشند؛ زیرا نخست این که جامعه‌ی اسلامی در معرض همان توفان‌های بنیادافکن قرار گرفته است، و دوم این که آثار اخلاقی غربی در فرهنگ ما تأثیرگذار است و عده‌ای با دریافت آموزه‌ها و دستاوردهای غربی، آنها را وارد حوزه‌ی اخلاق پژوهی ما می‌کنند.

گردآوری اطلاعات کتاب‌هایی که در غرب منتشر می‌شود فقط به منظور آشنایی با دغدغه‌های اخلاقی در آن دیار است تا تجربه‌های سودمند آنان را باز ستانده و بر اساس مقتضیات دینی و بومی خودمان، آنها را بازسازی و درون فرهنگی نماییم. وگرنه خود مسلمانان در شاخه‌های مختلف اخلاق، کارنامه‌ی پربرگ و باری دارند و از خودکفایی کامل برخوردارند، به طوری که بدون دو عامل فوق، نیازی به تجارب دیگران ندارند. تجربه‌ای که شهید مطهری رحمته‌الله به آن عمل کرد برای امروز ما هم مناسب است. او «اخلاق جنسی» را به عنوان یک موضوع در اخلاق پژوهی غرب، بررسی کرد و درباره‌ی آن کتاب نوشت. چون می‌دید این موضوع با این که صیغه و خاستگاه غربی دارد ولی وارد فرهنگ و جامعه‌ی ما شده است. همو به میراث اخلاقی مسلمانان هم پای‌بند بود و در چند کتاب این میراث را مطرح و بررسی نمود.

این که گفته شود کارنامه‌ی اخلاق پژوهی در بین مسلمانان از قدیم آن قدر حجیم

است درست است، ولی این که بگوییم نیازی به اقتباس از کارهای دیگران و اطلاع از کارهای دیگران نیست سخنی اشتباه است؛ زیرا اگر به سراغ آنها نرویم و پیش دستی نکنیم، اخلاقیات غرب در نظریه و سپس در عمل و رفتار بر فضای جامعه چیره می شود. نکته‌ی دیگر این که در حوزه‌ی شعبه‌های جدید اخلاق، مثل اخلاق زیست محیطی و اخلاق مهندسی، اخلاق روزنامه‌نگاری و امثال اینها، تقدم با دیگران است و آنها چندین دهه و گاه چند قرن زودتر آغاز کرده‌اند و عقل حکم می‌کند که ابتدا به ساکن نشود و همان تجربیات اخذ و بررسی گردد. بنابر این اخذ رهیافت‌ها و تجارب آنان و بومی‌سازی آن تجارب در قالب فرهنگ اسلامی، خدمت بزرگی به فرهنگ دینی است.

البته همه‌ی این کتاب‌شناسی درباره‌ی مقوله‌ها و مباحث جدید و بدون پیشینه در فرهنگ اسلامی نیست و بخشی از منابع، مربوط به اخلاق دینی است. علت آوردن این نوع آثار و معرفی آنها با این که در عرصه‌ی اخلاق اسلامی کمبودی حس نمی‌شود، این است که پژوهشگران غربی گاه با استفاده از روش‌های پژوهشی میدانی، کاربردی، ضعف‌های علمی اخلاق دینی را شناسایی و مرتفع کرده‌اند. این تجربه برای جهان اسلام نیز یک ضرورت است و بدون اجرای این شیوه نمی‌توانیم نظام اخلاق دینی کارآمد داشته باشیم. درست مثل فقه اسلامی که بر اساس زمان و مکان باید بررسی گردد. معلوم است که همه‌ی گفته‌ها و نوشته‌های غربی‌ها در حوزه‌ی اخلاق دینی از این دست نیست و بعضاً به نقد و تضعیف اخلاق دینی با هدف جایگزینی اخلاق سکولار اقدام کرده‌اند. به هر حال، انگیزه‌ها و اهداف متفاوت است، ولی آنچه برای پژوهشگران مسلمان اهمیت دارد، مطالعه‌ی پژوهش‌های غربی‌ها در این حوزه و گزینش تجارب سودمند برای فرهنگ خودی است.

فهرست حاضر با جستجو در کتابخانه‌های قم و تهران، کتابخانه‌ی دانشگاه لندن، دانشکده‌ی مطالعات آفریقا - آسیایی به سامان رسید. البته برای تکمیل اطلاعات از بعضی سایت‌های اینترنتی هم بهره گرفتیم.

پس از گردآوری اطلاعات به ترجمه‌ی آنها اقدام شد تا فارسی‌زبان‌ها به راحتی بتوانند استفاده کنند. آن‌گاه به تبویب و تنظیم موضوعی مبادرت ورزیدیم. بنابراین سرفصل‌های این مجموعه عبارتند از:

اخلاق اجتماعی و عمومی؛ اخلاق اقتصادی و بازرگانی؛ اخلاق پزشکی؛ اخلاق جنسی؛ اخلاق دینی؛ اخلاق زیست محیطی؛ اخلاق سیاسی و کارگزاران؛ اخلاق حرفه‌ای و مشاغل؛ اخلاق نظری (بررسی‌های علمی اخلاق)؛ اخلاق فردی؛ اخلاق قانون‌گذاری و قضاوت؛ اخلاق رایانه؛ اخلاق مطبوعات و رسانه‌ها. خود این سرفصل‌ها به ترتیب الفبا مرتب شده و ذیل هر فصل، مدخل‌ها نیز الفبایی منظم شده‌اند.

اخلاق اجتماعی و عمومی

*A 21st Century Ethical Toolbox*¹, by Anthony Weston, Oxford University Press, USA, 2000, 416 p.

ISBN: 0195130405

این اثر رویکرد عملی تازه‌ای به مقدمه‌ی اخلاق دارد و ابزارهایی را در اختیار دانشجویان قرار می‌دهد تا به درک درستی از گفتگوها و مشاجرات اخلاقی دست یابند و تفاوت سازنده‌ای میان مباحث واقعی اخلاقی قایل شوند. دیدگاه کاملاً خوش‌بینانه‌ی نویسنده در دانشجویان این انگیزه را به وجود می‌آورد که به مسایل اخلاقی با نیت بازسازی نزدیک شوند و برای موضوعاتی مانند حقوق حیوانات و سقط جنین، نظریات بهتر و بیشتری نسبت به مواضع مخالف و موافق فعلی ابراز نمایند. نویسنده اخلاق را یک موضوع صرفاً پژوهشی، تاریخی و نظری نمی‌داند. او معتقد است اخلاق مجموعه‌ای از چالش‌های جاری و دارای طیف وسیع است و

انواع متعدّد و درهم تنیده‌ی ذکاوت و فراست را می‌طلبد. در این اثر، مهارت‌هایی که برای پیشرفت اخلاقیات حیاتی‌اند تشریح شده‌اند.

*A Bibliographic Guide to the Comparative Study of Ethics*¹, by John Carman, Mark Juergensmeyer, Cambridge University Press, 1991, 817P.

ISBN: 0521344484

کتاب‌شناسی حاضر محصول تلاش چهارساله‌ی گروهی از محققان برجسته است. هر مدخل کتاب، علاوه بر مشخصات صوری، اطلاعات محتوای کتاب را هم دارد. نیز طبقه‌بندی کارآمدی در تقسیم منابع به کار برده است.

*Changing the Bully Who Rules the World: Reading and Thinking About Ethics*², by Carol Bly (Editor), Milkweed Editions, 1996, 549 P.

ISBN: 1571312056

خانم بلای به نقد اخلاقیات در دنیای حاضر پرداخته است. او معتقد است که رشد تحصیلات عمومی و بهبود وضعیت اقتصادی از بحران‌ها و شورش‌های برخاسته از تبعیض نژادی و خشونت‌های داخلی کشورها کم نکرده است. بشر از دانش روانشناسی خود بهره نمی‌گیرد و برای درک و تصور دوباره‌ی حیات، ادبیات غنی خود را به فراموشی سپرده است. درک تاریخ و تحلیل رسمی و فلسفی‌تر از ویژگی‌های مثبت اثر است. بلای در اثر خود با کمک گرفتن از ادبیات و علوم اجتماعی به بررسی راهکارهای حل مشکلات فرهنگی پرداخته است.

*Democracy and Social Ethics*³, by Jane Addams, Charlene

۱. راهنمای کتاب‌شناسی برای مطالعات تطبیقی اخلاق.

۲. متحول نمودن زورگویی حاکم بر جهان: دعوت و اندیشیدن به اخلاقیات.

۳. دموکراسی و اخلاق اجتماعی.

Haddock Seigfried, University of Illinois Press, 2001, 127p.

ISBN: 0252070232

خانم جین آدامز، نویسنده‌ی این کتاب، علاوه بر یک مددکار اجتماعی، فعال سیاسی هم هست و یک شخصیت برجسته در آمریکا محسوب می‌شود. وی با تلاش‌هایی که در راه ارایه‌ی خدمات اجتماعی به مردم آمریکا انجام داده، اخلاق مثبت و مطلوب را به مردم نشان داده است تا دست‌یابی آنها به دموکراسی آسان‌تر باشد. این اثر در واقع به سال ۱۹۰۲ م. به چاپ رسید، ولی نسخه‌ی جدید آن محتوای تازه‌تری نسبت به عنوان قبلی دارد.

Essays on Ethics, Social Behavior, and Scientific¹ Explanation, by John C. Harsanyi, 1976, 262 p.

ISBN: 9027706778

مجموعه مقالاتی درباره‌ی رفتارهای اخلاقی در جامعه است. نویسنده برای هر دسته از رفتارهای اخلاقی شرح و تفسیری خاصی عرضه کرده است.

Ethical Resources for Political and Economic Decision², by Harvey Seifert, 1972, 174p.

ISBN: 0664209483

به نظر نویسنده، اخلاق می‌تواند کمک‌های زیادی برای اقتصاد و سیاست داشته باشد. از این رو، در این کتاب مثبت، رابطه‌ی اخلاق با آن دو علم به تفصیل بررسی شده است. به ویژه منابع علمی و مصادر نظری اخلاق که در اقتصاد و سیاست مورد استفاده قرار می‌گیرند، معرفی شده‌اند.

Ethics and Problems of the 21st Century³, by K.E Goodpaster and

۱. مقالاتی در زمینه‌ی اخلاق، رفتار اجتماعی و توضیحات علمی.

۲. منابع اخلاقی برای تصمیم‌های سیاسی و اقتصادی.

۳. اخلاق و مشکلات در سده‌ی بیست و یکم میلادی.

K.M. Sayer, Notre Dame: University of Notre Dame Press, 1979.

ده‌ها مشکل بلکه بحران اخلاقی در سده‌ی بیست و یکم گریبان‌گیر جوامع انسانی شده است. نویسندگان این کتاب این مشکلات را کالبدشکافی کرده و راهکارهای هر یک را توضیح می‌دهند.

*The Ethics Challenge in Public Service: A Problem - Solving Guide*¹, by Carol W. Lewis, Stuart C. Gilman, Jossey-bass, 2005, 384p.

ISBN: 0787967564

این اثر شامل برنامه‌های عملی و روش‌هایی است که برای انتخاب‌های اخلاقی در حوزه‌ی خدمات عمومی مفید به نظر می‌رسد. بحران‌های اخلاقی که مدیران در کار خویش با آن مواجه‌اند و مسؤولیت‌پذیری مدیران در برابر شهروندان از مسائلی است که نویسنده به آن توجه کرده است. سه قابلیت این کتاب عبارتند از: ترکیب و تلفیق اخلاقیات در مسائل عمومی، بررسی نظری اخلاقیات و راهنمای عملی، مفید و کاربردی. نویسندگان اثر بر این باورند که شهروند باید خلاقیت، عقل و معنویت را به خدمت گیرد تا در برخورد با بحران‌ها و درگیری‌های اخلاقی مختلف، به راهکار مؤثر دست یابد. در واقع، نویسندگان بدون تجویز عقاید یا رفتار خاص، روش یافتن معنویت و وجدان را نشان می‌دهند.

*Ethics for a Brave New World*², by John S. Feinberg, Paug D. Feinberg, Crossway Books, 1994.

ISBN: 0891077367

۱. چالش اخلاقیات در خدمات عمومی: راهنمای رفع مشکلات.

۲. اخلاق در دنیای دلیر نوین.

نویسنده، رابطه‌ی اخلاق با دنیای مدرن را مهم دانسته است و این که این جهان چه نوع اخلاق و چه رفتارها و ارزش‌های اخلاقی را تثبیت می‌کند، اصلی‌ترین دغدغه‌ی فکری او است.

*Ethics: Honesty and Fairness in the Public Service*¹, by Don A. Morrison, Jennifer Gilliland, Local Government Institute 1997, 270p.

شرافت و انصاف از ویژگی‌ها و شایستگی‌های اساسی یک مدیر در جامعه است. اثر حاضر، منبع جامعی در زمینه‌ی اخلاقیات در حکومت‌های محلی است. مفاهیم، سبک‌ها و اصول اخلاقی و توسعه‌ی اخلاق، پرهیز از فریب‌کاری و تقلب در امور حکومتی از جمله مسایل مورد بحث در این اثر است. سیاست‌ها و قوانین اخلاقی الگو و ترکیبی از پرسش‌ها و پاسخ‌های اخلاقی، بخش‌های دیگر این اثر را تشکیل می‌دهد.

*The Ethics of Cultural Studies*², by Joanna Zylińska, 2005.

ISBN: 082647523X

بررسی‌های فرهنگی مشتمل بر مباحث و تحلیل‌های اخلاقی هم هست؛ زیرا ارزش‌هایی که جامعه به آنها اعتقاد دارد و نوع رفتارهای اخلاقی آحاد جامعه بخشی از فرهنگ مردم است. نویسنده تلاش کرده از لابه‌لای بررسی‌های موجود در حوزه و فرهنگ، اخلاقیات مردم را استخراج کند.

*Formal Ethics*³, by Harry Gensler, Routledge, 1996, 213p.

ISBN: 0415130662

اخلاق عامه یا هنجارهای عرفی از مباحث مهم دانش اخلاق است. این نوع اخلاق در همه‌ی ملت‌ها رواج دارد و مردمان همه‌ی جوامع ناآگاهانه به آنها عمل

۱. اخلاقیات: شرافت و انصاف در خدمت عموم.

۲. اخلاق در بررسی‌های فرهنگی.

۳. اخلاقیات رسمی.

می‌کنند. نویسنده ابعاد مختلف این نوع اخلاق را تحلیل و بررسی کرده است.

*Living With Contradictions: Controversies in Feminist Social Ethics*¹, by Alison M. Jaggar (Editor), Westview Press, 1994, 724p.

ISBN: 0813317762

فمینیسم یک گرایش فکری است که ابعاد مختلف دارد. یک جنبه‌ی آن اخلاق است. این کتاب مجموعه مقالاتی درباره‌ی این جنبه از فمینیسم است. نویسندگان نظریات مخالف و موافق را به تفصیل بررسی کرده‌اند. بخش‌هایی از این کتاب درباره‌ی اعمال اخلاقی و رفتارهای مختلف طرفداران این مکتب است و گاه به نقد این نوع رفتارها پرداخته‌اند.

*Morality, Normativity, and Society*², by David Copp, Oxford Univ Pr, 2001.

ISBN: 0195144015

سه مقوله‌ی جامعه، هنجار و اخلاق در مقایسه با یکدیگر در این کتاب بررسی شده‌اند. تعامل‌ها، داد و ستد و تأثیر و تأثر آنها به تفصیل در عرصه‌های مختلف تحلیل شده‌اند.

*New Testament Social Ethics for Today*³, by Richard Longenecker, W.M.B. Eerdmans Publishing Company 1984, 128p.

ISBN: 0802819923

نسل جدید از نظر فکری و رفتاری، ویژگی‌هایی دارند و نیازمند اخلاقیات

۱. زندگی با تناقض‌ها: مجادلاتی درباره‌ی اخلاق اجتماعی فمینیستی.

۲. اصول اخلاقی، هنجارگرایی و جامعه.

۳. اخلاقیات اجتماعی عهد جدید برای نسل امروز.

متفاوت‌اند. نویسنده سعی کرده با استدلال و منطق باید‌ها را برای جوانان توجیه کند و نباید‌ها را از ذهن و رفتار آنها دور نماید.

*Situation Ethics: The New Morality*¹; by Joseph F. Fletcher, James F. Childress, Westminster John Knox Press, 1997, 176p.

ISBN: 0664257615

انسان در هر موقعیت قرار گیرد رفتار خاصی بروز می‌دهد؛ بنابراین به نظر فلاسفه‌ی اخلاق رابطه‌ای بین اخلاق و شرایط محیطی وجود دارد. نویسنده تلاش می‌کند رابطه‌ی این دو متغیر را بررسی و قواعد حاکم بر آنها را کشف و تحلیل کند.

*Social Ethics: An Examination of American Moral Traditions*², by Roger G. Betsworth, Westminster John Knox Press, 1990, 213p.

ISBN: 0664250920

محور اصلی این کتاب، اخلاق اجتماعی قشرهای جامعه‌ی آمریکا است. درباره‌ی نقاط قوت این اثر باید گفت که اطلاعات تاریخی غنی‌ای دارد و نویسنده خوانندگان را متقاعد می‌سازد که حکایت‌های اصیل هر فرهنگ می‌تواند عبرت‌ها و آموزه‌های سودمند داشته باشد. در بعضی فصل‌ها به تلاش‌هایی در بی‌اعتبار ساختن داستان‌ها و کاربرد منفی آنها و نیز، پیشنهاد داستان‌های جایگزین اشاره شده است. این اثر به عنوان متن درسی رشته‌ی اخلاق در برخی دانشگاه‌های آمریکا در مسیحیت مطرح بوده است. البته به دلیل تعلق آن به سال ۱۹۹۰ باعث کهنه شدن برخی مطالب آن شده است و لازم است مطالب جدیدی به آن افزوده شود.

*Social Ethics: Morality and Social Policy with Free PowerWeb*³, by

۱. اخلاق شرایط: اصول اخلاقی جدید.

۲. اخلاق اجتماعی: بررسی سنت‌های اخلاقی آمریکا.

۳. اخلاق اجتماعی: اصول اخلاقی و سیاست اجتماعی.

Thomas A Mappes, Jane S. Zembaty, Thomas A. Mappes,
McGraw-Hill Humanities, Social Sciences/Languages, 2001.

ISBN: 0072504374

اثر حاضر گلچینی از مقالاتی است که به بررسی انتقادی مشکلات اخلاقی جامعه‌ی معاصر پرداخته و دیدگاه‌های متفاوتی راجع به مسایلی مانند مجازات مرگ، آتانازی، ممیزی، گرسنگی جهانی و عدالت جهان‌گستر و محیط زیست دارد. بیش از چهل درصد مطالب چاپ جدید - که چاپ ششم است - تازگی دارد و شامل دیدگاه‌های حقوقی مربوط و گزیده‌هایی از آثار مشهورترین نویسندگان و اندیشمندان معاصر است. این کتاب می‌تواند منبع مفیدی برای واحدهای اخلاق مقدماتی در دانشگاه‌ها باشد.

توماس رای مپس استاد فلسفه‌ی دانشگاه ایالتی فراستبورگ است. جین اس. زمباتی، نویسنده، استاد فلسفه‌ی دانشگاه دایتون است و در زمینه‌ی فلسفه‌ی کلاسیک یونان و اخلاق اجتماعی تخصص دارد.

*Social Ethics: Sociology and the Future of Society*¹, by Charlotte Perkins Gilman, Michael R. Hill (Editor), Mary Jo Deegan (Editor), Praeger Publishers, 2004, 200p.

ISBN: 0275978869

مقدمه‌ی مؤلفان این اثر در بردارنده‌ی نکات مهمی است، از جمله این که این اثر دارای رویکرد جامعه‌شناسی و تاریخی است. به هر حال، مجموعه‌ای از دوازده مقاله و مستندات بسیار است که در اوایل قرن بیستم نوشته شده و کاملاً مرتبط با قرن بیست و یکم است. اخلاق اجتماعی سعی دارد خوانندگان را متقاعد سازد که اخلاق فردگرایی نتوانسته است دنیا را برای انسان امن سازد و تا زمانی که از اصول اخلاقی

اقدام جمعی از دیدگاه خاص جامعه‌شناسانه درک درستی نداشته باشیم نمی‌توانیم به یک اخلاق اجتماعی کامل دسترسی یابیم. او به بیماری‌های اجتماعی اشاره می‌کند و قصد دارد از حرکت عمومی به وجود آمده برای بررسی مجدد اخلاقیات جامعه دفاع کند. این بیماری‌ها عبارتند از: نظامی‌گری، ویرانگری، عدم تساهل دینی، طمع، تذبذب، رشوه‌خواری، تخریب محیط زیست، بیماری‌های قابل پیشگیری و ظلم مردسالارانه به اشکال مختلف. هیل و دیگران معتقدند که استدلال‌ات محوری دیگران کاملاً صحیح است، و او از شخصیت‌های عمده و زیربنایی در شکل‌دهی به جامعه‌شناسی در سال‌های اولیه‌ی پیدایش و اهمیت بخشیدن به آن است.

*The Ethics of Community (New Dimensions to Religious Ethics)*¹,
by Frank G. Kirkpatrick, Blackwell Publishers, 2001, 183p.

ISBN: 0631216839

بنابر تحلیل نویسنده، در دنیایی زندگی می‌کنیم که تحت سلطه‌ی نهادهای اجتماعی، سیاسی و اقتصادی است و کمبود جمع‌های صمیمی‌تر، فردی‌تر و کوچک‌تر احساس می‌شود. تنش میان فردگرایی و معاشرت، نقطه‌ی محوری اخلاقیات جمع‌گرایانه است. او با بررسی به جای خود، اخلاقیات جمع در دین مسیح را مشخص می‌سازد که حاکی از دامنه‌ی کلی اشکال معاشرت انسان است. همچنین تفاوت‌های چشمگیر میان این اشکال، مورد بررسی قرار گرفته است. نویسنده با بهره‌گیری کلی از علوم اجتماعی، فلسفه‌ی سیاسی و الهیات، نوعی فلسفه‌ی فردی را شکل می‌دهد. این فلسفه ما را به سمت درک یک جامعه‌ی مطلوب و اجتماع رضایت‌بخش و چگونگی دستیابی به درک بیشتر از معنا و رضایت خاطر فردی سوق می‌دهد.

The Ethics of Policing (Cambridge Studies in Philosophy and

*Public Policy*¹, by John Kleinig, Douglas Maclean, Cambridge University Press, 1996, 345p.

ISBN: 0521484332

موضوع این کتاب توصیه‌ها و باید و نبایدهایی است که مدیران جامعه به ویژه پلیس باید انجام دهند. تجزیه و تحلیل عمقی ارزش‌های اخلاقی‌ای که پلیس در جامعه و در وظایف خود در قبال جامعه به کار می‌بندد در این اثر مورد توجه است. نویسنده از یک طرف اقتدار پلیس را بررسی می‌کند، ولی متذکر می‌شود که این اقتدار نباید موجب گرایش به اخلاقیات منفی گردد. مسؤلیت‌پذیری، اعمال قدرت همراه با اخلاق، اجتناب از فریب‌کاری، اجرای روش‌های ناهنجار برای به دست آوردن اطلاعات، اتکا به روش ضد اخلاقی برای به دام انداختن مجرمین از جمله مباحث این کتاب است.

*To Do The Right And Good: A Jewish Approach To Modern Social Ethics*², by Elliot N. Dorff, Jewish Publication Society of America, 2004, 303p.

ISBN: 0827607741

در این کتاب، جنبه‌های مختلف اخلاق یهودی مورد بحث قرار گرفته است. نویسنده، به ویژه اخلاق اجتماعی را در عصر حاضر در اخلاق یهودی بررسی می‌کند.

اخلاق اقتصاد و بازرگانی

*Altruism, Morality, & Economic Theory*³, by Edmund S. Phelps (Editor), Russell Sage Foundation, 1975.

۱. اخلاق مراقبت‌های پلیسی و پژوهش‌های کمبریج درباره‌ی فلسفه و سیاست عامه.

۲. عمل درست و صحیح: رویکرد یهودیان به اخلاق اجتماعی مدرن.

۳. نوع‌دوستی، اصول اخلاقی و نظریه‌ی اقتصادی.

ISBN: 0871546590

مجموعه مقالاتی پیرامون ایثار، نوع دوستی و امثال این مفاهیم اخلاقی است. به نظر نویسندگان، این مفاهیم با جوهره‌ی اقتصاد که حس مال دوستی و تجمیع ثروت است در تعارض هستند. از این رو، باید نظام اخلاقی‌ای تأسیس کرد که بین اقتصاد و اخلاق تعادل ایجاد کند.

*Economics As a Moral Science: The Political Economy of Adam Smith*¹, by Jeffrey T. Young, Edward Elgar Publishing, 1997, 225 p.

این اثر تحلیلی ابتکاری درباره‌ی فلسفه‌ی اخلاق و علم اقتصاد آدام اسمیت عرضه کرده است. نویسنده قصد دارد شیوه‌های جدید پیوند نظریه‌های اخلاقی آدام اسمیت و اقتصاد او را معرفی کند. او بر این مطلب تصریح دارد که از نگاه اسمیت، در علم اخلاقی اقتصاد، تناقض دیده نمی‌شود و مباحث اخلاقی در واقع، در قلب تحلیل‌های اقتصادی مثبت و هنجار قرار دارند. شیوه‌شناسی بررسی مفهوم منافع شخصی و شکل‌گیری ارزش‌های اخلاقی توسط فرد و جامعه از دیگر مباحث نویسنده است. تأثیرات اخلاقی جامعه‌ی تجاری بر کیفیت زندگی و رفاه و آسایش فرد و جامعه در این اثر مورد پژوهش بوده است. عدالت، انصاف، نظام آزادی طبیعی و تساوی قابل توزیع از مضامین مورد بحث هستند.

*Economics, Ethics, and Public Policy*², by Charles K. Wiber (Editor), Rowman & Littlefield Publishers, 1997, 424p.

ISBN: 0847687899

به گفته‌ی گردآورندگان این اثر، اخلاقیات نقش مهمی در اقتصاد ایفا می‌کند.

۱. علم اقتصاد یک علم اخلاقی: اقتصاد سیاسی آدام اسمیت.
۲. اقتصاد، اخلاق و سیاست عامه.

اقتصاددانان نیز به نوعی به ارزش‌های اخلاقی‌ای پای‌بند هستند که شیوه‌ی کارشان را معین می‌کند. فعالان اقتصادی نیز رفتار خود را منطبق با ارزش‌های اخلاقی‌شان شکل می‌دهند. نهادها و سیاست‌های اقتصادی تأثیرات متفاوتی بر افراد دارند، به گونه‌ای که ارزیابی‌های اقتصادی را بررسی‌های متفاوت اخلاقی تکمیل می‌کنند. در این اثر، عده‌ای از فلاسفه و اقتصاددانان برجسته، تعامل میان اقتصاد و اخلاق را از نگاه نظریه‌ی اقتصادی و سیاست اقتصادی مورد پژوهش قرار می‌دهند. دانشجویان، محققان اقتصاد، فلسفه و سیاست عامه می‌توانند از آن به عنوان منبع استفاده کنند.

*Ethics and Economic Progress*¹, by James M. Bunchanan, University of Oklahoma Press, 1997, 156 p.

بخش اول شامل سه سخنرانی است که تأثیر کار و پس‌انداز را بر کل جامعه بررسی می‌کند. منشأ اقتصادی تنگناهای اخلاقی نیز در این جا مورد توجه است. بخش دوم در شرح و بسط مباحث فصل اول است. فصل آخر، تمایز میان کار مفید و غیرمفید را از دیدگاه آدام اسمیت بررسی می‌کند. بیان شدن مطالب ابتدا در قالب سخنرانی، چه بسا اثر را به یک متن جذاب، نسبتاً ساده و قابل فهم و بحث‌انگیز تبدیل نماید. بوچانان در سال ۱۹۸۶ م. موفق به دریافت جایزه‌ی نوبل گردید. او تاکنون آثار قابل تقدیری ارائه کرده است. محدودیت‌های آزادی (۱۹۷۵ م.) و اقتصاد و اخلاقیات نظام قانون اساسی (۱۹۹۱ م.) از این جمله‌اند.

*Marketing and Legal Ethics: The Rules and Risks*², by Harry J. Hansworth, American Bar Association, Section of Law Practice Management, 183 p.

ISBN: 089707582x

۱. اخلاقیات و پیشرفت اقتصادی.

۲. بازاریابی و اخلاق عمومی: قواعد و خطرها.

موضوع این کتاب، بررسی بایدها و نبایدهای اخلاقی در محیط کسب و کار است؛ به ویژه قوانین حقوقی که مانع اجرای رذایل اخلاقی در این محیط می‌شود شرح شده است.

اخلاق پزشکی

*Approaches to Ethics: Nursing Beyond Boundaries*¹, by Verena Tschudin, Elsevier Health Sciences, 2003, 138 p.

ISBN: 0750653264

این کتاب راهنمایی برای اخلاق پرستاران است و به بیان ضوابط عمده حرفه‌ی پرستاری در زمینه‌ی اخلاق می‌پردازد. اثر حاضر، ضمن تأیید یک رویکرد اخلاقی، به نقد دیگر رفتارهای اخلاقی می‌پردازد. به هر صورت، این اثر راهنمای جامعی برای اخلاقیات در حوزه‌ی پرستاری است.

*Beyond Caring: Hospitals, Nurses, and the Social Organization of Ethics*², by Daniel F. Chambliss, University of Chicago Press, 1996, 209 p.

ISBN: 0226100715

نویسنده، در این کتاب به روش مستند، اخلاق بیمارستانی را که پرستاران و مدیران بیمارستان‌ها باید به آن ملتزم باشند، در این کتاب بررسی کرده است. بیمارستان‌ها، پرستاران و بحران‌های اخلاقی آنها در عصر حاضر نیز مورد توجه قرار گرفته و عوامل شکل دهنده‌ی تصمیمات اخلاقی در بیمارستان‌ها برشمرده شده است. این که مسایل بسیار وحشت‌آور و رقت‌بار برای پرستاران به یک امر عادی و

۱. رویکردهایی به اخلاقیات: پرستاری بدون مرز.
۲. فراتر از مراقبت: بیمارستان‌ها، پرستاران و سازماندهی اجتماعی اخلاقیات.

روزمره تبدیل می‌شود، بیماران ضعیف ابزار دست تشکیلات دیوان سالارانه‌ی نظام درمان و مراقبت قرار می‌گیرند، تصمیمات اخلاقی برای افراد دچار بحران به میدان نبرد سیاسی میان گروه‌های فشار و ذی‌نفع در حرفه‌ی پزشکی و پرستاری بدل می‌شود، مسایلی هستند که نویسندگان با جرأت آنها را بازگو کرده است. بحث حاضر ترکیبی از رئالیسم و یک بحث نظری قوی راجع به حیات اخلاقی در سازمان‌های بزرگ محسوب می‌شود.

Case Studies in Allied Health Ethics^۱, by Veatch, Flack, Prentice Hall, 1996, 320 p.

ISBN: 0835949958

این اثر بیانگر مطالعات و تحقیقاتی است که دانشگاه جورج تاون در زمینه‌ی تصمیم‌سازی‌های اخلاقی انجام داده است. قضایای واقعی و شرایطی که مستلزم توجهات و تأملات اخلاقی هستند، مانند آتانازی، حقوق و قوانین تولید مثل، مسایل خصوصی در امر درمان و سلامتی و امور ژنتیکی مورد بحث و بررسی قرار گرفته‌اند. مخاطب این اثر متخصصان هم عقیده در زمینه‌ی درمان و سلامت انسان می‌باشند.

Ethical Dilemmas and Nursing Practice^۲, by Anne J. Davis, Mila A. Arosker, Joan Liaschenko, Theresa S. Drought, Prentice Hall, 1997, 252 p.

ISBN: 0838522831

مخاطب این اثر دانشجویان پرستاری، پرستاران، پزشکان و روحانیون‌اند. ارایه‌ی راهکار برای حل مسایل اخلاقی در پرستاری، این کتاب را به یک منبع کارآمد تبدیل کرده است. معرفی شیوه‌های نظام‌مند به هنگام بروز تنگناهای اخلاقی و

۱. مطالعات موردی در زمینه‌ی اخلاق هماهنگ درمان و سلامت.

۲. پرستاری و تنگناهای اخلاقی.

نمایش مهارت‌های تفکر انقلابی برای حمایت مؤثر از بیماران از ویژگی‌های دیگر این اثر است. چاپ جدید توجه خود را به مسائلی مانند سقط جنین، کنترل رفتار، عقب‌ماندگی ذهنی، رضایت آگاهانه و غیره... معطوف کرده است.

Ethics Issues In Modern Medicine^۱, by John D. Arras, Bonnie Steinbock, McGraw-Hill Humanities, 1998, 760 p.

ISBN: 076740016X

این کتاب گلچینی از مطالعات موردی و متونی است که مسایل و مشکلات اخلاق پزشکی را مورد توجه قرار داده‌اند. هر یک از فصول کتاب، مقدمه‌ای دارد که مسایل و موارد مربوط به آن فصل را در قالب و چارچوب خاص جای می‌دهد. در این مجموعه مقالات، بحث‌انگیزترین مسایل و نکات کلیدی در زمینه‌ی اخلاقیات زیست پزشکی معاصر، مانند آتانازی، سقط جنین، مهندسی ژنتیک، شبیه‌سازی، مادرخواندگی و غیره... به چشم می‌خورند و مطالعه‌ی آنها نیازی به داشتن پیش زمینه ندارد. از نقاط قوت اثر این است که مباحث اصلی به شکل مناظره و دو طرفه صورت گرفته است و این امکان را به خواننده می‌دهد که به یک دیدگاه عینی راجع به موضوع دست یابد.

Ethics of Medical Research: Some Islamic Considerations^۲, by Abdul Fadl Mohsin Ebrahim, 1994, 13 p.

ISBN: 0958395713

یکی از مسایل اخلاقی پزشکی، رعایت اخلاق در بررسی‌ها و تفحص‌های پزشکی از منظر اسلامی است. همین نکته، موضوع اصلی و پرسش اولیه‌ی این کتاب است.

Genetic Turning Points: The Ethics of Human Genetic

۱. مسایل اخلاقی در پزشکی نوین.

۲. اخلاقیات در پژوهش‌های پزشکی: برخی ملاحظات اسلامی.

Intervention^۱, by James C. Peterson, Wm B. Eerdmans Publishing Company, 2001, 364 p.

ISBN: 0802849202

نویسنده به منظور مشاوره دادن به بیماران و یاری دادن به آنها در تصمیم‌گیری‌های درمانی به تألیف این کتاب اقدام کرده است.

Islamic Medical Ethics in the Twentieth Century^۲, by Vardit Rispler-Chaim, Brill Academic Pub, 1993, 147 p.

ISBN: 9004096086

اخلاقیاتی که پزشکان باید رعایت کنند در این کتاب بررسی شده است. البته نویسنده این ارزش‌ها را از فرهنگ اسلامی استخراج کرده و از سوی دیگر اقتضائات قرن بیستم را در نظر گرفته است.

Nursing Ethics: Across the Curriculum and Into Practice^۳, by Janie Butts, Karen Rich, Jones and Bartlett Publishers, Inc., 2005, 277 p.

ISBN: 0763747351

اثر حاضر با توجه به این مفهوم که ارتباط محبت‌آمیز میان پرستاران و بیماران، ضرورتی حیاتی است و با توجه به این که اخلاق در پرستاری نوع دوستانه، نقش مهمی ایفا می‌کند، به بررسی مبانی علمی اخلاق پرستاری می‌پردازد تا پرستاران بتوانند با موضوعات اخلاقی که هر روز با آن روبه‌رو هستند برخورد مناسب داشته باشند.

Organizational Ethics in Health Care: Principles, Cases, and

۱. نقطه‌ی عطف ژنتیک: اخلاقیات مداخله در ژنتیک بشر.

۲. اخلاق اسلامی پزشکی در قرن بیستم.

۳. اخلاقیات پرستاری: عبور از برنامه و راه یافتن به عمل.

*Practical Solutions*¹, by Philip J. Boyle, Edwin R. DuBose, Stephen J. Ellingson, David E. Guinn, David B. McCurdy, Jossey - Bass, 2001, 448 p.

ISBN: 0787955582

این اثر از سودمندترین کتاب‌هایی است که در زمینه‌ی اخلاق و بهداشت در سال‌های بعد از ۲۰۰۰ م. به چاپ رسیده است. از این رو، جایزه‌ی کتاب سال همیلتون از دانشکده‌ی امور اجرایی بهداشت آمریکا به این اثر اختصاص یافت. نویسندگان به روش جمعی به تألیف آن پرداخته‌اند و اصول و مبانی، مسایل و راه کارهای عملی را به بحث کشیده‌اند.

*Religion and Medical Ethics: Looking Back, Looking Forward*², by Allen Verhey (Editor), William B. Eardmans Pub, Eedrmans pub Co, 1996, 152 p.

ISBN: 080280862X

اخلاق پزشکی که بیانگر بایدها و نبایدها و رفتارهای اخلاقی پزشکان و پرستاران در روابطشان با بیماران است، در دو دهه‌ی اخیر رشد و توسعه‌ی چشمگیر داشته و به عنوان یک رشته‌ی علمی مطرح شده است. این کتاب، رابطه‌ی این نظام اخلاقی را با دین در بُعد تحولات تاریخی آن و نیز اهدافی که باید به آنها نایل گردد، بررسی می‌کند.

اخلاق جنسی

*The Ethics of Gender (New Dimensions to Religious Ethics)*³, by

۱. اخلاقیات سازمانی در بهداشت: اصول، قضا و راهکارهای عملی.

۲. دین و اخلاق پزشکی: نگاه به گذشته و آینده.

۳. اخلاق جنسیت (مسیرهای جدید در اخلاق دینی).

Susan Frank Parsons, Blackwell publishers, 2001, 202p.

ISBN: 0631215174

سوزان پارسون در این اثر بُعد جنسی انسان را مورد کاوش قرار داده است. این جنبه اگر تابع نظام اخلاقی خاص نباشد در فهم روابط و ساختارهای اجتماعی انسان، مشکل ایجاد می‌کند. نویسنده درصدد است تاثیر اندیشه‌ی جنسیت بر اخلاق مدرن و بینش‌هایی را که نظریه‌ی جنسیت پست مدرن به عرصه‌ی اخلاق وارد می‌کند مورد پژوهش قرار دهد. محور اصلی کتاب، درک این مسایل به منزله‌ی انعکاس‌هایی از فریادهای نیچه در راه‌هایی و نشانه‌هایی از شکست اندیشه‌ی اخلاقی عصر پسا روشنگری است. نویسنده در پایان نتیجه می‌گیرد که برای درک خود و تجدید اخلاقیات الهی عصر جدید، احتمالاً شیوه‌ی دیگری هم وجود دارد.

اخلاق حرفه‌ای و مشاغل

*Business and Accounting Ethics in Islam*¹, by Trevor Gambling, Rifaat Ahmed Abdel Karim, Mansell, 1991.

ISBN: 0720120748

به نظر نویسنده، اسلام حتی برای قشرهایی مثل بازرگانان و منشی‌های حسابدار نهادهای اقتصادی دستورات اخلاقی آورده است. در این کتاب، این گونه مسایل و توصیه‌ها از جنبه‌های مختلف تحلیل شده است.

*Legal Ethics and Professional Responsibility*², by Jonathon Lynton, Terri Lyndall, Thomson Delmar Learning, 1993, 416 p.

ISBN: 0827355041

۱. اخلاق تجارت و حسابداری در اسلام.

۲. اخلاقیات حقوقی و مسؤلیت‌پذیری حرفه‌ای.

نویسنده ابتدا، اخلاق‌های مثبت و منفی را که در حوزه‌ی رفتار حقوقی مشاهده کرده گزارش می‌کند. آن‌گاه شرایط عمده‌ای که به پیدایش تنگناهای اخلاقی منجر شده است و انتظارات خانواده و دیگران از شاغلان در عرصه‌ی حقوق را توضیح می‌دهد. رازداری، تضاد منافع و عملکرد غیرمجاز، چگونگی تنظیم عمل به قوانین و ایجاد آگاهی اخلاقی در محل کار از دیگر موضوعات مورد بحث است.

*Professional Ethics and Civil Morals*¹, by Emile Durkheim, Greenwood Pub Group, 1983.

ISBN: 0313241147

در عصر مدرن، جامعه‌ها، دارای قشرهای متخصص‌اند و در تخصص خود الینه و ذوب شده‌اند. از سوی دیگر، باید در جامعه‌ی مدنی زندگی کنند. این که انسان چه رفتارها و چه ارزش‌هایی را باید اجرا کند در این اثر مورد کنکاش قرار گرفته است. اخلاق حرفه‌ای، مجموعه‌ای از دستورات و توصیه‌های اخلاقی برای حرفه‌مندان است.

اخلاق دینی

*Al-Amal Wa-Al-Qiyam Al-Khuluqiyah Fi Al-Islam*², by Ahmad Mahir Baqari, 1988, 285 p.

ISBN: 9771540343

رابطه‌ی ارزش‌های اخلاقی با عمل در این کتاب بررسی شده است. در اسلام، عمل همواره در کنار ایمان، و اعتقاد همیشه با عمل صالح ذکر شده است. نویسنده، فهرستی از اعمال ارزش‌های اخلاقی تهیه کرده و به تحلیل آنها پرداخته است.

Al-Qiyam Al-Akhlaqiyah: Dirasah Naqdiyah Fi Al-Fikr Al-Islami

۱. اخلاقیات حرفه‌ای و اصول اخلاق مدنی.

۲. العمل و القيم الاخلاقية فی الإسلام.

*Wa-Al-Fikr Al-Muasir*¹, by Samiyah abd al-Rahman Abd al-Salam, 1992, 143 p.

ISBN: 9772000407

این اثر که در اصل عربی بوده است به بررسی و معرفی ارزش‌های اخلاقی بر اساس آموزه‌های اسلام می‌پردازد. البته این نظام پاسخگوی نیازها و مقتضیات اخلاقی این دوره هم هست.

*Anatomy of a Lie*², by Diane M. Komp, Zondervan, 1998, 192p.

ISBN: 0310219531

نویسنده، ضمن توصیف راستگویی و حق‌گویی به منزله‌ی یکی از ستون‌های ایمان و فطرت انسان، مبانی و آثار آن را بررسی کرده است. نیز دروغ را کالبدشکافی کرده و در روح انسان، به دنبال علل آن رفته است. او دروغ را یک اپیدمی اخلاقی می‌داند که بر ایمان و اعتقادات، زندگی زناشویی، کودکان، روابط با اجتماع، مسایل شغلی و تمام ابعاد زندگی تأثیر منفی دارد. او معتقد است حتی دروغ‌های مصلحت‌آمیز هم روح و وجدان انسان را خدشه‌دار می‌کند. این اثر انسان را به یک نبرد درونی در برابر دروغ‌گویی و کوشش در راه حقیقت‌پروری دعوت می‌کند.

*Buddhist Ethics: A Very Short Introduction*³, by Damien Keown, Oxford University Press, 2005, 168 p.

ISBN: 019280457X

طبق پژوهش‌های نویسنده، نیمه‌ی دوم قرن بیستم شاهد گسترش روزافزون گرایش به سمت دین بودا بوده است و بسیاری از غربی‌ها آن را جایگزین و یا مکمل مناسبی برای اعتقادات مذهبی خود می‌دانند. در سال‌های اخیر آثار مقدماتی

۱. القيم الاخلاقية: دراسة النقدية في الفكر الإسلامي و الفكر المعاصر.

۲. کالبدشکافی دروغ.

۳. اخلاقیات بوداییان: یک مقدمه‌ی کوتاه.

بسیاری به منظور پاسخگویی به این مهم تدوین شده است. اما هیچ یک به ابعاد اخلاقی خاص این گرایش توجه نداشته‌اند. این کتاب نشان می‌دهد که دین بودا چگونه به اصول اخلاقی معاصر، مانند سقط جنین، آتانازی، رفتارهای جنسی، مشابه‌سازی و حتی اقتصاد و جنگ می‌پردازد.

Christian Ethics: Problems and Prospects¹, by Lisa Sowle Cahill, (Editor), James F. Childress (Editor), Pilgrim Pr, 1996, 399 p. ISBN: 0829811362

کتاب حاضر، مجموعه مقالاتی درباره‌ی اخلاق مسیحی است؛ با اعتقاد به این که مسیحیت مثل اسلام، دارای نحله و گرایش اخلاقی خاص خود است. نویسندگان مقالات به مشکلات این دستگاه اخلاقی و وضع آینده‌ی آن از حیث مقبولیت اجتماعی، موفقیت در رقابت با تئوری‌های رقیب و قدرت حلّ مشکل می‌پردازند.

Comparative Religious Ethics², by David Little, Sumner B. Twiss, 1978, 266 p.

ISBN: 0060652543

اخلاق دینی در مقابل اخلاق سکولار و اخلاق عرفی، قابل به اتخاذ فرامین اخلاقی از دین است. نویسنده، نظام اخلاقی ادیان مختلف را بررسی تطبیقی کرده است؛ یعنی کارآمدی و موفقیت آنها و ترکیب و ساختار منطقی عناصر آنها را بررسی کرده است.

Comparative Religious Ethics: A Narrative Approach³, by Darrel Fasching, Dell Dechant, Blackwell Publishers, 2000, 325 p.

نویسنده، آموزه‌ها و دستورات اخلاقی در ادیان مشهور جهان را به روش

۱. اخلاقیات مسیحیت: مشکلات و چشم‌اندازها.

۲. اخلاقیات دینی تطبیقی.

۳. مقایسه‌ی اخلاق در ادیان مختلف: یک رویکرد روایی.

تطبیقی بررسی کرده است. رویکرد نویسنده، اهمیت دادن به مآثورات و منقولات در هر دین است. به عبارت دیگر، با استفاده از عقل و معقولات در این ادیان به بررسی نمی پردازد، بلکه مبنای او پرداختن به منقولات است.

*Ethical Issues in Six Religious Traditions*¹, by Peggy Morgan (Editor), Clive Lawton (Editor), Edinburgh Univ Pr, 1996, 278p. ISBN: 0748607099

این کتاب مجموعه مقالاتی در بررسی تطبیقی اخلاقیات شش دین مشهور در جهان است. نویسندگان، مسایل و موضوعات اخلاقی مطرح و رایج جهان در میان ملل مختلف را از نگاه این ادیان تحلیل کرده اند.

*Ethical Theories in Islam*², by M. Fakhry, Brill Academic Pub, 1997.

ISBN: 9004093001

نویسنده که از پژوهشگران سرشناس تاریخ علم در اسلام است، با توجه به این نکته که فرهنگ اسلامی، پر بار از تحقیقات و آثار اخلاقی است و دیدگاهها و نظریات متنوعی در حیطه اخلاق در اسلام شکل گرفته است، با دقت، تاریخ تحولات این نظریهها، مآخذ آنها و بالاخره کارنامه آنها را بررسی می کند.

*Ethics and World Religions: Cross-Cultural Case Studies*³, by Regina Wentzel Wolfe (Editor), Christine E. Gudorf, Orbis Books, 1999, 419 p.

ISBN: 1570752400

این کتاب، مجموعه مقالاتی است که به روش تطبیقی دیدگاههای ادیان مشهور

۱. مسایل اخلاقی در سنتهای دینی ششگانه.

۲. نظریه های اخلاقی در اسلام.

۳. اخلاق و ادیان جهانی: بررسی های موردی میان فرهنگی.

جهان درباره‌ی مسایل مهم اخلاقی را بررسی می‌کند. علاوه بر تفحص درباره‌ی اخلاق ادیان، به کارآمدی و موفقیت ادیان در عرصه‌ی اخلاق هم می‌پردازد.

*Ethics, Religion, and the Good Society: New Directions in a Pluralistic World*¹, by Joseph Runzo (Editor), Westminster John Knox Press, 1992, 228 p.

ISBN: 0664252850

رونزو، به عنوان سرویراستار، با همکاری سایر مؤلفان و مقاله‌نویسان متعلق به ملت‌هایی که در جهان سوم به سر می‌برند، به تفاوت و گوناگونی میان خود آگاه‌اند و معتقدند که این تنوع امری طبیعی است و موجب غنای جامعه‌ی بشری خواهد شد. اما مصلحت‌های بشر، دین و اصول اخلاق عامه، مسایلی هستند که مباحث اخلاقی متعددی را بر می‌انگیزند و موجبات اختلاف میان انسان را فراهم می‌آورند.

*Ethics, Wealth, and Salvation: A Study in Buddhist Social Ethics (Studies in Comparative Religion)*², by Russell F. Sizemore, Donald K. Swearer (Editor), Univ of South Carolina Pr 1993.

ISBN: 0872498816

متفکران بودیسم چندی است به فکر عرضه‌ی اخلاق اجتماعی افتاده‌اند تا نشان دهند بودیسم فردگرایی مطلق نداشته و برای مسایل اجتماعی هم راه کار دارد. نویسنده رفتار مطلوب یک بودایی ایده‌آل در محیط بازار و کار را تشریح کرده و محاسن و قبایح را توضیح می‌دهد.

*Faith, Morality, and Civil Society*³, by Dale McConkey (Editor), Peterine Lawler (Editor), Lexington Books, 2002.

۱. اخلاقیات، دین و جامعه‌ی مطلوب: مسیرهای تازه در دنیای تکنرگرا.

۲. اخلاقیات، ثروت و رستگاری: پژوهشی در اخلاق اجتماعی بوداییان (بررسی‌هایی در دین تطبیقی).

۳. ایمان، اصول اخلاق و جامعه‌ی مدنی.

ISBN: 0739104837

مجموعه مقالاتی با موضوعات متنوع است که محور همه‌ی آنها سه مقوله‌ی ایمان، مبانی اخلاق و جامعه‌ی مدنی است. این که جامعه‌ی مدنی، متعهد به چه ارزش‌هایی است و چه چیزهایی را ناهنجار می‌داند و کسانی که در این جامعه زندگی می‌کنند، باید به چه اصول اخلاقی‌ای پایبند باشند، نیز کدام رفتار ماهیت عادت دارد و کدام یک هویت اعتقادی و آگاهی دارد، و مسایلی از این دست، در مقالات این کتاب طرح و بررسی شده است.

*Human Rights And Religious Values*¹, by Abd Allah Ahmad Naim, Jerald D. Gort (Editor), Henry Jansen (Editor), 1995, 291p.

ISBN: 951837771

بسیاری از متفکران، حقوق بشر را از زوایای مختلف بررسی کرده‌اند. بعضی از آنها مثل نویسنده‌ی این کتاب، حقوق بشر را با نظام ارزشی اسلام مقایسه و اختلافات و اشتراکات آنها را تحلیل می‌کنند.

*Islam and War: A Study in Comparative Ethics*², by John Kelsay, Westminster John Knox Press, 1993, 160 p.

ISBN: 0664253024

نویسنده بر این باور است که اسلام هم در جنگ و هم در دوره‌ی صلح، دستورات اخلاقی ویژه‌ای دارد. بخش‌هایی از کتاب، نقد و ارزیابی نظریاتی است که اسلام را مروج اخلاق منفی در دوره‌ی جنگ می‌دانند.

*Islam, Knowledge, and Ethics: A Pertinent Culture for Managing Organizations*³, by Syed Othman Alhabshi, Mustapha bin Hj.

۱. حقوق بشر و ارزش‌های دینی.

۲. اسلام و جنگ: بررسی اخلاقیات تطبیقی.

۳. اسلام، علم و اخلاق: فرهنگی کارآمد برای سازمان‌های مدیریتی.

Nik Hassan, 1998, 192 p.

ISBN: 9839099426

نویسنده رابطه‌ی سه مقوله‌ی اسلام، علم و اخلاق را بررسی کرده است. هدف او عرضه‌ی راه‌کارهایی برای کارآمد کردن سازمان‌ها و نهادهایی است که متمهد به فرهنگ دینی‌اند.

*Islam, Musulmani E Bioetica*¹, by Dariusch Atighetchi, 2002, 255p

ISBN: 8883582683

وظایف اخلاقی که مسلمانان باید در محیط زیست خود انجام دهند، در این کتاب بررسی شده است.

*Islamic Tahdhib and Akhlaq: Theory and Practice*², by B. Aisha

Lemu, 1997, 220 p.

ISBN: 1563163209

در این کتاب، خودسازی و تهذیب و اخلاق از دیدگاه اسلام بررسی شده است. دغدغه‌ی نویسنده این است که نظریات اخلاقی را در عمل بیازماید و موفقیت هر تئوری را بر اساس شاخص‌های متعدّد ارزیابی نماید.

*Liberation and Purity: Race, New Religious Movements and the Ethics of Postmodernity*³, by Chetan Bhatt, Univ College of

London Pr, 1997.

ISBN: 1857284240

به نظر نویسنده، دوره‌ی پست‌مدرن، اقتضات و نیازها و موجبات خاصی برای اخلاق دارد. این کتاب بررسی‌هایی در زمینه‌ی برخی مسایل اخلاق پست‌مدرن

۱. اسلام و اخلاق زیستی.

۲. تهذیب و اخلاق اسلامی: تئوری و عمل.

۳. آزادی‌خواهی و اخلاص: نژاد، جنبش‌های دینی جدید و اخلاق پست مدرنیته.

است. به ویژه رابطه‌ی متغیرهایی مثل نژاد و گرایش دین جدید با اخلاق را بررسی کرده است.

*Life Ethics in World Religions*¹, by Dawne McCance (Editor),
Scholars Press, 1998, 178 p.

ISBN: 0788504525

اخلاق پژوهی به روش تطبیقی در ادیان مشهور جهان و نشان دادن ضعف‌ها، قوت‌های تئوریک و عملی ادیان در عرصه‌ی مسایل اخلاقی، در سه دهه‌ی اخیر طرفدارانی داشته است. نگاه ادیان به زندگی اخلاقی متفاوت است و هر دینی، روش و نظام ویژه‌ای برای اخلاق انسان در زندگی فردی و اجتماعی مطرح می‌کند. مهم موفقیت ادیان است که توسط اخلاق پژوهان با شاخص‌های مختلف سنجیده می‌شود. این کتاب مجموعه مقالاتی در این باره است.

*Making Moral Decisions: A Christian Approach to Personal and Social Ethics*², by Paul T. Jersild, Fortress Pr. 1991.

ISBN: 0800624718

تصمیم اخلاقی یا تصمیم‌سازی در عرصه‌ی اخلاق از مباحث مهم و جدید است که پیرامون آن مقالات و کتب متعددی نوشته و منتشر شده است. نویسنده‌ی این کتاب بر اساس مسیحیت، تصمیم‌سازی در اخلاق فردی و اخلاق اجتماعی را بررسی کرده است.

*Moral Issues: Philosophical and Religious Perspectives*³, by
Gabriel Palmer-Fernandez (editor), Prentice Hall, 1996, 527p.

ISBN: 013819145X

۱. زیستن اخلاق‌مند از دیدگاه ادیان جهان.

۲. تصمیم‌گیری‌های اخلاقی: رویکرد مسیحیت به اخلاق فردی و اجتماعی.

۳. مقالات اخلاقی: دورنماهای فلسفی و دینی.

کتاب، مجموعه مقالاتی درباره‌ی مسایل و موضوعات اخلاقی است. نویسندگان براساس آموزه‌های وحیانی و اصول فلسفه به بررسی موضوعات اخلاقی پرداخته‌اند. *Path Of Muhammad: A Book On Islamic Morals And Ethics*¹, by Iman Girgivi, Tisun Bayrak, Vincent J. Cornell, Shaykh Abdul Mabud, Birgiv Mehmet Efendi, 2005.

ISBN: 0941532682

حضرت محمد ﷺ، یک نظام اخلاقی و رویه‌ی ارزشی بنیان نهاد و توانست در زمانی کوتاه یک نسل از عرب‌ها را به گونه‌ای بسازد که هر کدام انسان نمونه‌ای باشند. به هر حال، تاریخ صدر اسلام گزارشگر این تجربه است. نویسنده، ابعاد مختلف این نظام اخلاقی را تحلیل می‌کند.

*Patterns of Action: Religion and Ethics in a Comparative Perspective*², by David Chidester, Wadsworth Pub Co, 1987.

ISBN: 0534074162

این کتاب در زمره‌ی آثار زیادی است که به بررسی رابطه‌ی دین و اخلاق پرداخته‌اند. *Reason and Tradition in Islamic Ethics*³, by George Fadlo Hourani, 1985, 282 p.

ISBN: 0521267129

این اثر از کتاب‌های مهم آکادمیک درباره‌ی اخلاق اسلامی است. نویسنده تلاش کرده مبانی و عناصر عقلانی را تحلیل کند. از سوی دیگر، نقش و جایگاه سنت پیامبر اکرم ﷺ به ویژه احادیث و دستورات بزرگان دین در این نظام اخلاقی را بررسی می‌کند.

۱. راه محمد ﷺ: کتابی درباره‌ی اخلاقیات و قیدوبندهای اخلاقی.

۲. الگوهای عمل: دین و اخلاقیات از منظر مقایسه.

۳. عقل و سنت در اخلاق اسلامی.

داوری نویسنده این است که اخلاق اسلامی ترکیبی از عناصر عقلانی و مقولات
و حیانی است.

*Religion and Morality*¹, by D.Z. Phillips (Editor) / St. Martin's
Press, Palgrave Macmillan, 1996, 355 p.

ISBN: 0312128681

رابطه‌ی دین و اخلاق همواره مورد پرسش و کنکاش بوده است و نظریه‌های
متعارضی از انطباق آن دو و تضاد آنها بیان کرده‌اند.

*Religious Ethics and Pastoral Care*², by Don S. Browning,
Fortess Pr, 1983.

ISBN: 0800617258

اخلاق دینی، به عنوان یک پدیده‌ی مهم علمی در سال‌های اخیر بسیار مورد توجه
قرار گرفته است. به ویژه تأثیر آن در سلامت روانی جامعه و تأمین آرامش روحی
انسان در عصر مدرنیته، دانشمندان علوم اجتماعی را به خود جذب کرده است.

*Religious Ethics in Africa*³, by Peter Kasenene, Fountain Pub
Ltd, 1998, 110 p.

ISBN: 9970021338

در این کتاب، رفتار مردم در برخی کشورهای آفریقا از نظر دین‌داری آنان
بررسی شده است. نویسنده در صدد تحلیل تاریخی و جامعه‌شناختی اخلاق دینی
مردم در این کشورهاست.

*The Islamic Moral System: Commentary of Surah Al-Hujarat*⁴, by

۱. دین و اصول اخلاقی.

۲. اخلاق دینی و ملاحظات ساده و بی‌پیرایه.

۳. اخلاق دینی در آفریقا.

۴. نظام اخلاق اسلامی: تفسیر سوره‌ی حجرات.

Jafar Subhani, 2003, 275 p.

ISBN: 189470116X

این کتاب، ترجمه‌ی یکی از آثار آیه‌الله سبحانی با نام «نظام اخلاق اسلامی: تفسیر سوره‌ی حجرات» است.

*The Moral Ideals of Care and Respect: A Hermeneutic Inquiry into Adolescents' Environmental Ethics and Moral Functioning*¹, by Almut Beringer, Peter Lang pub Inc, 1994.

ISBN: 3631472927

نویسنده در صدد تبیین مقاصد مقدس و ارزشمندی است که مکاتب اخلاقی در پی آنند و بر تحقق آنها اصرار می‌ورزند. او از منظر هرمنوتیک و کنکاش در متن به پیش می‌رود. نیز جوانان به عنوان یک سوژه‌ی تحقیقاتی توجه نویسنده را جلب کرده است. او به بررسی عملکرد رفتارهای جوانان در دایره‌ی بایدها و نبایدها می‌پردازد.

*World Religious and Global Ethics*², by S. Cromwel Crawford, 1989, 306 p.

ISBN: 0913757578

اخلاق در جغرافیاهای مختلف متفاوت است؛ مثلاً اخلاقیات یک روستایی متفاوت از اخلاق کسی است که در شهر زندگی می‌کند. انسان‌ها در سطح جهانی و با توجه به گرایش‌های دینی‌شان نیز به اخلاقیات ویژه‌ای نیاز دارند که در این کتاب به طرح آن پرداخته است.

■ ... ادامه دارد

۱. آرمان‌های اخلاقی توجه و احترام: تحقیق هرمنوتیک درباره‌ی اخلاق زیست محیطی و عملکرد اخلاقی جوانان.

۲. ادیان جهانی و اخلاق جهانی.